

Inhoud

Voorwoord 11

Inleiding 13

1 *Een nieuwe koloniale mogendheid* 19

PETRA GROEN

DEEL I

De verovering van de Indonesische archipel

2 *Terugkeer naar de Indonesische archipel 1816–1830* 27

PETRA GROEN & MARK LODERICHS

Inleiding 27

Erfenis, overname en afbakening 27

Invechten 34

De geest van de Javaan is tegen ons: de Javaoorlog 45

— *Collaboratie* 49

— *Militaire dwang* 52

— *Consolidatie* 56

Conclusie 58

3 *Schoorvoetend imperialisme 1830–1873* 61

PETRA GROEN & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 61

Om een tweede Java 61

Tussen onthouding en expansie 69

Imponeren en annexeren 75

— *Imponeren: van Bali tot Asahan* 76

— *Annexeren: van kongsi tot sultanaat* 81

De ongeregelde strijd tegen zeevolken en zeerovers 87

Conclusie 95

4 *De Atjehoorlog als school van het moderne imperialisme 1873–1914* 97

PETRA GROEN & THIJS BROCADES ZAALBERG

Inleiding 97

Oorlog en vrede 99

Boksbal 109

Een nieuwe Atjehstrategie 115

De strategie ontspoort 122

Vrees en vertrouwen 129

Conclusie 132

5 *Koortsachtig imperialisme 1894–1914* 135

PETRA GROEN

Inleiding 135

Van onthouding tot modern imperialisme 135

Wapens in de strijd 142

De Atjehstrategie en de Buitengewesten 146

— Variaties op een strategie 147

— Militair bestuur 154

Uitzonderingen 155

Conclusie 158

6 *Een staat van angst 1910–1941* 161

PETRA GROEN

Inleiding 161

Leger of politie 162

Het leger als koloniale ordebewaarder 166

Conclusie 169

7 *Militaire instrumenten van de koloniale macht 1816–1941* 171

MARK LODERICHES & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 171

Leger 172

— Organisatie 172

— Personeel 177

Werving van Europeanen 177

Werving van Indonesiërs 180

Indonesische hulptroepen 183

Dragers en dwangarbeiders 184

— Bewapening 186

Marine 187

— Staatsmarine of regionale zeemacht 187

— Opvarenden 194

Europees kader 194

Indonesische schepelingen 196

Ziekten 197

— Modernisering van de scheepsmacht 198

— Marine-etablisementen en stationsplaatsen 201

Conclusie 204

8 *De wereld van de militair 1816–1941* 207

PETRA GROEN & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 207

De Indische tactiek van het KNIL 208

Militaire ethiek en extreem geweld 213

De Indische doctrine en militaire ethiek bij de Koninklijke Marine 217

Het beeld van de vijand 221

Eenheid en verscheidenheid 225

Een verdeelde scheepsgemeenschap 233

Paria 239

Conclusie 245

DEEL II

De ondergang van Nederlands-Indië

9 *De externe verdediging van de koloniale staat 1816–1941* 249

MARK LODERICHS

Inleiding 249

Onder een Britse paraplu 1816–1914 250

Maritieme verdediging 255

Koloniaal probleem 1914–1927 258

Washington en de Defensiegrondslagen 261

Afbraak en opbouw 1927–1941 263

Conclusie 271

10 *Invasie, bezetting en herovering 1941–1945* 273

MARK LODERICHS

Inleiding 273

De Amerikaanse oorlogsplannen 275

De Britse oorlogsplannen 276

De oorlogsplannen van Japan 278

De Maleise barrière 281

Strijd om de archipel 286

— De strijd om de Buitengewesten 286

— De Slag in de Javazee 288

— De weg naar Kalijati 290

Krijgsgevangenen onder Japans bewind 295

— Indonesische militairen van het KNIL 295

— Nederlandse militairen van het KNIL en de KM 296

Terug naar Nederlands-Indië 300

— Strategie en acties 300

— Plannen 304

Conclusie 307

11 *De oorlog met de Republiek Indonesië 1945-1950/1962* 309

RÉMY LIMPACH & PETRA GROEN

Inleiding 309

Revolutie, strijd en onderhandelingen 310

— Merdeka-Bersiap 310

— Oorlog om de bruggenhoofden 313

— Onderhandelingsresultaten 316

De uitbraak uit de bruggenhoofden 318

— Het gevecht om het bestand en verdrag 318

— De Eerste Politionele Actie — *Agresi Militer Belanda I* 322

Guerrilla en contraguerrilla 325

— Via Renville naar Yogyakarta 325

— De contraguerrilla-aanpak 327

Operatie *Kraai*: verharding en intensivering 336

— Operatie *Kraai* 336

— Contraguerrilla: déjà vu 339

De kwestie Nieuw-Guinea 1950-1962 344

Conclusie 348

12 *De krijgsmacht overzee 1945-1950/1962* 351

RÉMY LIMPACH

Inleiding 351

De oorlogsvrijwilligers van de KL 351

De dienstplichtigen van de KL 356

Ondersteunende wapens en diensten van KL en KNIL 359

Het KNIL 361

De opheffing van het KNIL 368

De Koninklijke Marine 372

De krijgsmacht voor Nieuw-Guinea 374

Conclusie 377

Intermezzo

De Nederlandse bezittingen op de Kust van Guinea 1814-1872 379

TICO ONDERWATER

De Nederlandse militaire aanwezigheid 380

Militair optreden 382

**13 *Nederlands militair optreden in Suriname
en de Antillen 1816–1940* 387**

PETRA GROEN & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 387

Het militaire optreden in Suriname 389

- Vriend of vijand 389
- De krijgsmacht als plantagewacht 393
- De defensie van een verliespost 404
- Militaire bijstand 406

Het militaire optreden op en rond de Antillen 410

- Verdediging, kaapvaart en vlagvertoon 410
- Burenruzies 414
- Onderhuidse spanningen 417
- Olie, orde en rust 420

Conclusie 423

14 *Leger en vloot in Suriname en de Antillen 1816–1940* 425

PETRA GROEN & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 425

De troepenmacht in Suriname en de Antillen 425

- Sterkte, opbouw en organisatie 425
- Samenstelling en werving van de garnizoenen 431
- Versterkingen en bewapening 435
- Een eigen wereld, een eigen cultuur 439

De zeemacht op de Antillen en in Suriname 442

- Organisatie 442
- Schepen 444
- Opvarenden 445
- Dienst in de Caribische wateren 447

Conclusie 447

15 *Oorlog en autonomie 1940–1954* 451

PETRA GROEN & ANITA VAN DISSEL

Inleiding 451

Oorlogsjaren 451

- Mobilisatie 451
- Staat van beleg 452
- Oorlog in het Caribisch gebied 456

Oorlogsorganisatie: mensen en middelen 458

- Militaire mankracht 458
- Materieel 464

Dekolonisatie en autonomie 467

- Defensie in een veranderde wereld 1945–1954 467
- Van noodverbanden naar defensieplannen 469

Conclusie 472

Inleiding 473

Militaire inzet in Suriname 1954–1975 473

— Grenzen aan de bijstand 473

— De Troepenmacht in Suriname: mensen en middelen 477

Militaire inzet op en rond de Nederlandse Caribische eilanden 1954–2010 482

— Oude taken, revolutie en revolte 482

— Een nieuwe taak: maritieme drugsbestrijding 485

— Antilliaans-Nederlandse civiel-militaire samenwerking 489

Militaire middelen 490

— Inzet van Antillianen 490

— Van marinemonopolie naar een heterogene krijgsmacht 492

Conclusie 495

Slotbeschouwing 497

Militair geweld en de koloniale staat 497

Nederlands koloniale oorlogen en oorlogvoering 501

Een pantser van zelfbedrog 505

Bijlage 509

Lijst van gebruikte afkortingen in nawerk 514

Noten 516

Noten kaderteksten 574

Noten tabellen en grafieken 578

Bronnen & literatuur 582

Lijst van tabellen en grafieken 623

Lijst van kaarten 624

Register 625

Over de auteurs 643

Illustratieverantwoording 644